İnfeksiyon Kontrol Hemşireliği

Shona Ross MPH, BSc, RN
Clinical Nurse Specialist, Infection Prevention and Control
Kingston Hospital
Kingston Upon Thames
UK

ve

Sarah Furrows MBBS, MSc, MRCP, FRCPath
Consultant Microbiologist and Infection Control Doctor
Kingston Hospital
Kingston Upon Thames
UK

Çeviri Editörü

Prof. Dr. Özdem Anğ
İstanbul Tıp Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi

Çevirenler

Prof. Dr. Mine Anğ Küçüker (s.1-4, 63-66, 167-182)
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Semra Erdoğan (s.5-32)
İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Nursen Nahcivan (s.33-62)
İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Zeki Yumuk (s.67-166)
Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi
Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

NOBEL TIP KİTABEVLERİ

© 2016 Nobel Tıp Kitabevleri Tic. Ltd. Şti.

İnfeksiyon Kontrol Hemşireliği

Çeviri Editörü: Prof. Dr. Özdem Anğ

ISBN: 978-605-335-184-9

Rapid Infection Control Nursing
Shona Ross - Sarah Furrows
ISBN: 978-1-118-34246-6
© 2014 John Wiley & Sons, Ltd

Bu kitabın Türkçeye çeviri hakkı ©John Wiley & Sons tarafından Nobel Tıp Kitabevleri Tic. Ltd. Şti.'ne verilmiştir. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası hükümleri gereğince herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarların ve yayınlayıcısının yazılı izni alınmadan tekrarlanamaz, basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.

Yayımcı	*:*	Nobel Tıp Kitabevleri Tic. Ltd. Şti. Millet Cad. No:111 34104 Fatih-İstanbul
Yayımcı Sertifika No	*:*	15710
Baskı / Cilt	*:*	No-bel Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti. Ömerli mevki İhsangazi Cd. Tunaboyu sk. No. 3 Arnavutköy – Hadımköy - İstanbul
Matbaa Sertifika No	*:*	12565
Sayfa Tasarımı - Düzenleme	*:*	Nobel Tıp Kitabevleri,
Baskı Tarihi	*:*	Mart 2016 - İstanbul

NOBEL TIP KİTABEVLERİ TİC. LTD. ŞTİ.

MERKEZ - ÇAPA
Millet Cad. No:111 Çapa-İstanbul
Tel: (0212) 632 83 33
Faks: (0212) 587 02 17

CERRAHPAŞA
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Karşısı
Park içi Cerrahpaşa-İstanbul
Tel: (0212) 586 17 58

KADIKÖY
Rıhtım Cad. Derya İş Merkezi No: 7
Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 336 60 08

ANKARA
Sağlık Sokak No:17/C Çankaya (Sıhhiye)
Tel: (0312) 434 10 87

ANTALYA
Meltem Mahallesi Dumlupınar Bulvarı
Başkent Sit. B Blok. No: 4 Meltem
Tel: (0242) 238 15 55

BURSA
Sakarya Mah. Bahriye Üçok Cad. Menekşe
Sok. No: 21/18 Görükle, Nilüfer
Tel: (0224) 224 60 21

ELAZIĞ
Yahya Kemal Cad. Üniversite Mah. No: 36/B
Tel: (0424) 233 43 43

İZMİR
Kazım Dirik Mahallesi, 186 Sokak No: 21/B
Bornova
Tel: (0232) 343 10 50

SAMSUN
Ulugazi Mah. 19 Mayıs Bulvarı 16/6
Tel: (0362) 435 08 03

www.nobeltip.com

İçindekiler

1 Giriş, 1

2 Temel Bilgi, 2
İnfeksiyon zinciri, 2
İnfeksiyon önleme ve infeksiyon kontrolünün standart ilkeleri, 4
El hijyeni, 5
Eller ne zaman ve nasıl temizlenir, 5
El hijyeni araç ve gereçleri, 6
Eldivenler, önlükler, yüz koruma siperleri ve maskeler — Kişisel koruyucu malzemeler (KKM), 8
Genel kurallar, 8
Eldivenler, 9
Önlük ve gömlekler, 10
Maskeler, 10
Siperler ve gözlükler (Göz korunması), boneler ve terlikler, 12
Kişisel Koruyucu Malzeme (KKM) kullanım zamanına ilişkin "özet", 12
Dekontaminasyon, 14
Süreçlerin tanımları ve uygulama, 14
Sağlık bakımında kullanılan malzemelerin dekontaminasyonu, 15
Sağlık bakım çevresinin dekontaminasyonu, 17
Kan ve vücut sıvısının dökülme ve sıçramalarında yönetim, 19
İzolasyon ve kohort, 22
İzolasyon araç ve gereçlerinin kullanılması, 22
İzolasyon önlemleri, 23
Kohort, 25
İzolasyon önceliği ve süresi, 25
Solunum önlemleri, solunum hijyeni ve öksürme davranış kuralları, 28
İnfeksiyonun bulaşmasını önlemek, 28
Solunum hijyeni / öksürmenin davranış kuralları (Yakala, Çöpe at, Yok et), 30
Enterik (sindirim sistemi çıkartılarına ilişkin) önlemler, 31
El yıkama, 31
Kusmuk ve dışkı ile kontamine olmuş (bulaşmış) eşyaların atılması, 31
Kirlenmiş / kontamine olmuş eşyalar ve yatak çarşafları, 31
Dezenfeksiyon, 31
Göz önünde bulundurulması gereken diğer konular, 32
Kesici –delici alet yaralanması ve kirli materyal sıçraması ile ilgili yönetimi kapsayan güvenli uygulamalar, 33
Kesici-delicilerin güvenli kullanımı, 33
Kesici-Delici yaralanma yönetimi, 34
Sıçrama ile bulaş yönetimi, 34
Klinik atığın güvenli yok edilmesi, 35
Atıkların ayrılması ve uzaklaştırılması, 35
A Kategorisindeki Patojenler, 36
Sitotoksik/sitostatik ilaçlar, 37
Kanser kemoterapi ilaçları, 38
Çamaşır ve çamaşırhanenin güvenli kullanımı, 40
Temiz çamaşır depolama, 40
Kullanılmış çamaşırlar, 40

İnfeksiyöz çamaşırlar, 40
Kullanılmış çamaşırların depolanması, 40
Asepsi ve aseptik dokunmasız teknik, 41
Aseptik dokunmasız teknik (ADT, aseptic non-touch technique-ANTT), 41
Standart ve cerrahi ADT (ANTT), 41

3 Daha Geniş Bakış Açıları, 42
Bir infeksiyon salgınının yönetilmesi, 42
Tanımlar, 42
Hasta yönetimi, 42
İletişim, 44
Personel, ziyaretçiler ve diğerleri, 45
Temas edilen kişilerin taranması ve izolasyonu, 46
Sağlığınız ve esenliğiniz, 47
İş Sağlığı ve Güvenliği birimi, 47
Hayatını kaybeden hastalar, 48
Ceset torbaları, 48
Koğuş/Servisteki yüksek riskli cesetlerin taşınması, 48
Örnek muayene maddesi toplama ve depolama, 51
Denetim, 52
Denetim çemberi, 52
Denetim kaynakları, 52
Sağlık Bakanlığı, 52
İnfeksiyon Önleme Derneği (IPS), 53
Yardımcı köpekler, koğuştaki evcil hayvanlar ve ziyaretçi hayvanlar, 55
Kılavuz köpekler (körler için), işitme köpekleri (sağırlar için) ve yardımcı köpekler, 55
Koğuştaki evcil hayvanlar, 55
Ziyaretçi hayvanlar, 55
Bildirimi zorunlu hastalıklar, 56
Sağlık Bakımı Ortamı, 57
Demirbaşlar ve teçhizatlar, 57
Sağlığa Zararlı Maddelerin Kontrolü, 60
Tehlike sembolleri, 60
Tıbbi cihazlarda kullanılan semboller, 61
Antibiyotikler, 63
Genel bakış, reçete yazma, uygulama, yan etkiler ve toksisite, penisilin allerjisi ve antibiyotik yöneticiliği, 63
Sınıflandırma ve direnç, 65

4 A'dan Z'ye infeksiyon, 67
Acinetobacter, 67
Adenovirus, 69
Bit – baş, vücut ve kasık bitleri, 70
Boğmaca, 72
Campylobacter, 74
Clostridium difficile, 75
Çoklu dirençli bakteriler, 77
Creutzfeldt-Jakob hastalığı (CJD), 79
Dengue humması (deng hastalığı, deng ateşi), 81
Difteri, 82
Diyare (İshal), 83
Döküntülü hastalık, 85

El, ayak ve ağız hastalığı, 86
Escherichia coli, 87
Geniş spektrumlu beta laktamaz (ESBL) üretenler, 89
Giardia, 90
Glikopeptid dirençli enterokoklar (GDE GRE), 91
Grip (İnfluenza), 93
Grup A streptokok (GAS), 96
Grup B streptokok (GBS), 97
Grup C ve Grup G streptokoklar, 98
Haemophilus influenzae tip B (Hib), 99
Hepatit A virusu, 100
Hepatit B virusu, 101
Hepatit C virusu, 103
Hepatit D virusu, 105
Hepatit E virusu (HEV), 106
İmpetigo, 107
İnfeksiyöz mononükleoz (glandüler ateş), 108
İnsan bağışıklık yetersizliği virusu (HIV), 109
Kabakulak, 111
Kızamık, 112
Kızamıkçık, 114
Kızıl, 115
Klebsiella, 116
Kolera, 117
Kriptosporidyoz, 118
Kuduz, 119
Lejyoner hastalığı, 120
Leptospiroz (Weil hastalığı), 121
Listeria, 123
Menenjit, 124
Metisilin dirençli Staphylococcus aureus (MRSA), 126
Nekrotizan fasiit, 129
Norovirus, 130
Panton-Valentine lökosidini (PVL), 132
Parainfluenza, 134
Paratifo, 135
Parvovirus, 136
Pireler, 137
Pseudomonas, 138
Respiratuvar sinsisyal virus (RSV), 139
Rotavirus, 141
Salmonella, 142
Şarbon, 143
Sellülit, 145
Serratia, 146
Shigella, 147
Sitomegalovirus (CMV), 148
Sıtma (Malarya), 149
Staphylococcus aureus, 150
Stenotrophomonas, 151
Suçiçeği, 152

Tifo, 154
Toksoplazmoz, 156
Tüberküloz (TB), 157
Uçuk (Herpes simpleks) virusu, 159
Uyuz (Sarcoptes scrabiei var. hominis), 160
Klasik uyuz, 160
Kabuklu uyuz, 161
Virus hemorajik ateşleri (VHA), 162
Zararlılar (zararlı küçük hayvanlar) ve haşereler (böcekler), 164
Zona (herpes zoster), 165

5 Sözlük, 167

6 Yararlanılabilecek Bilgi Kaynakları, 172

7 Referanslar, Kaynaklar ve İleri Okuma, 173

İndeks, 178

Teşekkür

Arkadaşlarımıza ve ailelerimize bu kitap yazılırken bize katlandıkları için teşekkürler !! Meslektaşlarımıza, özellikle Fran Brooke-Pearce, Victoria Wells ve Dr. Phil Rice 'a değerli önerileri için teşekkürler ederiz.

Önsöz

2005'den beri hastane infeksiyonlarını azaltma çabalarımızda çok yol aldık. Hastalarımızı infeksiyonlardan korumada en önemli ilerlemeler, MRSA bakteremilerinde ve Clostridium difficile'de bir zamanlar hayal bile edemediğimiz azalma sağlanmasında olmuştur. Bir " süper mikrop" edinme korkusuyla hastaneye bir zamanlar korku dolu giren hastalar artık hastanelerin daha temiz ve güvenli olduğuna inanıyorlar. Bu konunun önemli unsuru, infeksiyon kontrol ekibinin en önemli konusunun, infeksiyonken, infeksiyonları önlemede herkesin sorumluluğu olduğu şeklinde değişimesi ve personeli bu konuda rol oynadıklarına inandırmalarını sağlamaktır. Aynı zamanda, personelin etkin infeksiyon kontrolüne ilişkin bilgilerinin çeşitliliğinin, bu nedenle, iyi uygulamaların bileşenlerinin pekiştirilmesinin, hastalara bakan tüm personelin gerekli bilgi ve yeteneğe sahip olduğundan emin olunulması gerekliliğinin farkına varılmıştır.

Uzman olmayan biri olarak, başlangıçta ulusal HCAI programının liderliğine başladığımda, jargonu ve " teknik konuşmayı " bir tarafa bırakarak ve dilimi basıtlaştirmeye özen göstererek infeksiyonla ilgili sorular sordum. Bu kitap bunu yapıyor ve bana 2005'de olağanüstü bir şekilde yardımcı oldu.

İyi el hijyeni, dakik izolasyon, sağduyulu antibiyotik reçetesi yazma, invasif aletlerin girişimlerini yaparken ve bakımında yüksek standartlı temizlik ve aseptik teknik, infeksiyonların önlenmesi ve infeksiyon kontrolünün kilit noktası olmaya devam etmektedir ve bu ilkelerin tutarlı uygun uyarlamaları günümüze kadar başarının temelini oluşturmuştur. Hala başka infeksiyonların ve hala daha çok odaklanmayı gerektiren alanların, pek çok bakım kurumunda yeni çalışmaya başlayan personelin bulunduğu ve bilginin düzenli olarak yenilenmesi gerektiği söylenmektedir. Bu nedenle bu kitap iyi bir zamanda gelmektedir. Bilgiden çok çalışanların, hastaları korumak ve infeksiyonları basit, açık ve geniş kapsamlı bir şekilde önlemek için ne yapmaları gerektiğini açıklamaktadır. Kitap, aynı zamanda, günümüzde toplumun gözünde çok da önemli olmayan özelliklere sahip,fakat eşit derecede önemli olan infeksiyonlara ilişkin yardımcı bilgiler sağlamaktadır.

İnfeksiyonları azaltmak için yapılanların insafsız olduğunu ve, son beş yıldır yaşadığımız süreç nedeniyle asla memnun olmayacağımızı veya ilgimizin azaltmayacağını biliyoruz. Bu kitaptaki önerileri izlemek doğru yolda olmamızı ve önlenebilir infeksiyonlara sıfır toleransa ulaşma yolculuğumuzu sürdürmekte emin olmamızı sağlayacaktır.

Profesör Janice Stevens CBE, MA, RGN

Çeviri Editörünün Önsözü

Yurdumuzun ilk Tıp Fakültesi olan ve 1964-2000 yılları arasında öğretim üyelerinden birisi olarak görev yapmış olmaktan her zaman gurur duyduğum İstanbul Tıp Fakültesi'nde 1957-1964 yıllarında önce asistan ve sonra uzman asistan olarak çalışmıştım. Bakterilerin yurdumuzda da antibiyotiklere direnç kazanmaya başladıklarını ikişer yıl arayla yayınladığımız beş makale ile ilk kez ortaya koymuştuk.

1960-61'de İngiliz Kültür Heyeti'nin (British Council) bursunu kazanarak Londra'da bulunduğum zaman, kısa bir süre için de olsa, Hammersmith Hastanesi'nde (şimdi, Imperial College) çalışma olanağına kavuşmuştum. Bu sürede Doçent Mary Barber gibi "antibiyotik direnci" konusunda önde gelen bir bilim insanı ile ve Dr. Graham Ayliffe ile tanışmıştım. İlerleyen yıllarda, Profesör Ayliffe, Birmingham'da kurulan Hastane İnfeksiyonu Araştırma Laboratuvarı'nın ve daha sonraları Uluslararası İnfeksiyon Kontrol Dernekleri Federasyonu'nun Başkanlığını yapmıştır. Genelde hastane infeksiyonu ve de kontrolü ile ilgilenmem o günlerde başlamıştır. Fakültemiz, bu konuda da bilimsel çalışmaların yurdumuzda ilk başladığı yerlerden biri olmuştur. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksek Okulu'nda 20 yıla yakın süreyle görevli olduğum "Mikrobiyoloji" derslerinde de, öğrencilerime konunun önemini vurgulamaya özellikle önem vermiştim.

Tüm önlemlere karşın, hastane infeksiyonlarının insan hayatı için, bugün de, ne kadar önemli olduğu biliniyor. Bu infeksiyonlardan korunmak ve bu infeksiyonların kontrolü amacıyla araştırmalar yapılıyor, dernekler kuruluyor, dergiler yayımlanıyor ve de ulusal ve uluslar arası bilimsel toplantılar düzenleniyor.

Hastanelerdeki İnfeksiyon Kontrol Ekibinin bir üyesi de "İnfeksiyon Kontrol Hemşiresi"dir. Hastanelerde hastane infeksiyonlarından sorumlu olan çalışma gruplarının (İnfeksiyon Kontrol Komitesi, İnfeksiyon Kontrol Ekibi) elemanlarından birisi olan infeksiyon kontrol hemşiresinin çok önemli görevleri vardır. İlk infeksiyon kontrol hemşiresi 1959'da İngiltere'de göreve başlamıştır. Yurdumuzda da, infeksiyon kontrol hemşireleri, ilk kez 2000 li yılların başlarında, bu ünvanla, pek çok hastanemizde görev almış bulunmaktadırlar.

Dilimize çevrilmesinin yararlı olacağını düşündüğüm bu kitabın çevirisini üstün başarıyla gerçekleştiren değerli öğretim üyesi arkadaşlarıma ve basımını sağlayan Nobel Tıp Kitabevleri'ne içtenlikle teşekkür ederim

Prof. Dr. Özdem Anğ